

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyně JUDr. Janou Kábrtovou ve věci žalobce **M. L.**, zast. JUDr. Ing. Jiřím Špeldou, advokátem AK Hradec Králové, Šafaříkova 666, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra ČR se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM**, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 3. 2012, čj. OAM-1-645/VL-10-ZA14-R2-2007, t a k t o :

- I. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 3. 2012, čj. OAM-1-645/VL-10-ZA14-R2-2007 se z r u š u j e a věc se v r a c í žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaný je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení žalobci částku 392,- Kč k rukám právního zástupce do 30-ti dnů od právní moci rozsudku.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaný správní orgán vydal ve věci žalobce dne 20. 3. 2012 rozhodnutí, kterým žalobci neudělil mezinárodní ochranu a své rozhodnutí odůvodnil nesplněním podmínek ust. §§ 12 – 14b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Krajský soud po provedeném řízení o žalobě ve věci vydal dne 21. ledna 2013 rozsudek, kterým zamítl žalobu co do výroku o neudělení azylu dle §§ 12 – 14 zákona o azylu a druhým výrokem zrušil rozhodnutí žalovaného ve výroku o neudělení mezinárodní ochrany podle §§ 14a) a 14b) cit. zákona. Proti rozsudku krajského soudu byly podány kasační stížnosti žalobcem i žalovaným, žalobce brojil proti I. výroku, uváděl, že je přesvědčen, že mu v zemi původu hrozí pronásledování z důvodu uzavřeného manželství se ženou, která je arménské národnosti. Jde o smíšené manželství, na jehož základě žalobce čelil problémům, které vyústily v nucený odchod ze země původu, poté, co byl fyzicky napadán. Namítal pronásledování na kumulativním

základě, diskriminaci, o níž předložil důkazy. Dále žalobce namítal i naplnění důvodů humanitárního charakteru, neboť se již dlouhodobě nachází mimo území země původu, navíc bez dokladů, takže nelze ani s jistotou konstatovat bezpečný návrat. Správní orgán pak jako stěžovatel namítal, že krajský soud nerespektoval taxativní znění ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu, neboť žalovaný nemá v tomto směru možnost správní úvahy ve směru rozšiřování vymezených důvodů. Soud pak ani neuvedl, proč zrušil napadené rozhodnutí i ve vztahu k ust. § 14b) cit. zákona.

Nejvyšší správní soud svým rozhodnutím ze dne 11. července 2013 pod sp. zn. 7 Azs 6/2013 rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Ve svém rozhodnutí odůvodnil, proč nespátřil v rozhodnutí krajského soudu namítanou nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost, rozhodnutí hodnotil jako nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. V dalším pak prakticky považuje NSS námitky, jak shora uvedeny, za opodstatněné a ukládá soudu I. stupně, by se s těmito pečlivě vypořádal.

Soud nejdříve rekapituluje žalobní námitky žalobce, kdy v původní žalobě uváděl, že došlo k porušení ust. § 3 správního řádu, § 12 a § 14 a 14a) zákona o azylu. V doplnění žaloby se pak uvádí, že žalobce byl v zemi původu pronásledován na kumulativním základě, když jednotlivé kroky, které byly proti němu činěny, dosahovaly v souhrnu intenzity pronásledování a pokud by byl nevycestoval, existovala přiměřená pravděpodobnost, že by mu pronásledování nadále hrozilo. Z tohoto důvodu byl nucen před 21 lety zem původu opustit, důvodem byla národnost manželky žalobce. V opakovaném řízení měl žalovaný posoudit, zda žadatel mohl mít v době odjezdu z vlasti důvodný strach z pronásledování z důvodu národnosti, žalovaný však pouze uvedl, že čelil pronásledování pouze soukromými osobami, přičemž se nejedná o proklamovanou oficiální politiku. Žalovaný však nepřihlédl k tomu, že státní orgány pronásledování soukromými osobami tolerují, je jím i jednání vyvíjené právě soukromými osobami, pokud stát není ochoten nebo schopen takovou osobu před tímto ochránit. V souladu s rozsudkem krajského soudu žalovaný zjišťoval, zda by návrat žalobce do země původu byl možný, ze zpráv o zemi původu však plyne, že by proces návratu byl po letech značně složitý, v řadě případů zřejmě i zcela nemožný, žalovaný však bez podkladů uzavřel, že se v případě žalobce jedná o ázerbájdžánskou národnost a tudíž problémy s návratem nehrozí. Zpráva jednoznačně poukazuje na překážky, kterým čelí osoby arménské národnosti, které žily roky v zahraničí a rozhodnutí žalovaného tak není v souladu s podklady pro vydání rozhodnutí a je založeno pouze na odhadech, místo na objektivních zprávách o zemi původu. Je zjevné, že manželka žalobce by mohla čelit překážkám při vstupu do Ázerbájdžánu a tento vstup by jí ani nemusel být povolen. Dále žalobce poukazuje na to, že se žalovaný dostatečně nevypořádal s možností udělení humanitárního charakteru azylu žalobci, neboť neposoudil dostatečně jeho osobní situaci, není jasné, na základě čeho žalovaný nepovažoval nepřítomnost žalobce ve své zemi původu po dobu 21 let a jeho integraci i celé jeho rodiny v ČR po pěti letech zdejšího pobytu za důvody hodné zvláštního zřetele. Žalobce splňuje jak podmínky pro udělení azylu, tak i doplňkové ochrany. Dalším podáním pak žalobce připomněl, že jeho manželka byla po příjezdu vln uprchlíků z Arménie pronásledována, většina Arménů v Ázerbájdžánu řešila tuto situaci uprchnutím do Arménie, v daném případě by se však rodina musela rozdělit a žalobce se proto s manželkou rozhodli odjet za rodiči manželky do Ruska. Z důvodu nemožnosti legalizace svého pobytu v Rusku později toto opustili a žádají o mezinárodní ochranu

v ČR. Manželka žalobce byla pronásledována ve vlasti na kumulativním základě, zde žalobce připomíná rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2007 čj. 1 Azs 40/2007, žalobce byl při její obraně též fyzicky napadán a dle kvalifikační směrnice 2004/83/ES a jejího § 9 odst. 2 písm. a) se za pronásledování mj. považuje též fyzické násilí. Vztahy mezi Armény a Ázerbájdžánci jsou stále napjaté, v případě návratu do země původu by manželka žalobce mohla být opět vystavena pronásledování. Země, jak plyne z aktuálních zpráv, investuje do zbraní a armády, a to za hlavním účelem – získat zpět oblast Náhorního Karabachu. Navzdory příměří z r. 1994 docházelo v regionu k přestřelkám a v posledních měsících se situace zhoršovala. Pokud by opět propukl konflikt, manželka žalobce by byla možnou obětí pronásledování z důvodu národnosti, s odstupem času tak hrozba nemizí. Na státní orgány se dříve manželka žalobce pro ochranu před pronásledovateli ázerbájdžánského původu obrátit nemohla, v době současné sice ano, ale ze zpráv je zřejmé, že úřady diskriminaci osob arménské národnosti tolerují, žalobce odkazuje na zprávu ECRi z r. 2011. Dle bodů 54 a 55 Příručky UNHCR k postupům pro určování právního postavení uprchlíka by za daného stavu manželka žalobce pro případ návratu mohla mít odůvodněný strach z pronásledování z důvodu národnosti, během svého pobytu v zemi původu se obávala vycházet z domu a kvůli konfliktům se spolupracovníky ukončila svůj pracovní poměr. Pocit strachu k budoucí existenci je tak reálný a manžel s ohledem na dřívější napadání z důvodu manželství s osobou arménské národnosti jej má též. Žalovaný tak pro případ návratu musí přihlídnout k respektování rodinného života a vazeb, neboť pokud by byl návrat manželce odepřen, nelze tvrdit, že manželovi nehrozí žádná vážná újma. Z uvedených důvodů žalobce navrhoval zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalovaný správní orgán se k původní žalobě vyjádřil, uvedl, že s odkazem na obsah správního spisu má za to, že rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem o azylu i jednotlivými ustanoveními správního řádu, byl zjištěn skutečný stav věci a žalovaný se zabýval všemi okolnostmi, které žalobce v průběhu řízení sdělil. Byly opatřeny potřebné podklady a žalovaný je považuje za dostatečné. Žalobce v průběhu řízení neuváděl skutečnosti, na základě kterých by mu mohla být určitá forma mezinárodní ochrany udělena, sám žalobce je ázerbájdžánské národnosti, v zemi původu žádné azylově relevantní problémy neměl, obával se o svoji manželku, která má být arménské národnosti. Správní orgán především poukázal na značný časový odstup od zmiňovaných událostí, zem původu manželé opustili již v r. 1991, kdy byla situace Arménů s ohledem na ozbrojený konflikt v Náhorním Karabachu značně nepříznivá, k cílenému pronásledování Arménů v Ázerbájdžánu v současné době nedochází. Některé přetrvávající ústrky a předsudky vůči osobám arménské národnosti v oblasti bydlení, zaměstnávání apod. nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Žalobci tak v případě návratu do země původu azylově relevantní nebezpečí nehrozí, skutečnost, že na zdejším území žije již 5 let a zem původu opustil před 21 lety, není mimořádná okolnost, hodná zvláštního zřetele, obdobně dlouhou dobu zde pobývá tisíce jiných přistěhovalců bez humanitárního azylu. Žalobce v průběhu řízení nebyl zkrácen na svých právech, žalovaný odkazuje na odůvodnění svého rozhodnutí a navrhuje zamítnutí žaloby.

Žalobce v následné replice poukázal na to, že s ohledem na národnost své manželky byl žalobce též v zemi původu napaden, NSS se zabýval případem smíšeného manželství ve svém rozhodnutí ze dne 18. 12. 2008, čj. 1 Azs 86/2008, kde dospěl k závěru, že takové potíže lze podřadit pod pronásledování. V případě

žalobce též lze dospět k závěru, že v případě návratu rodiny má žalobce odůvodněný strach z pronásledování z důvodu národnosti. V dalším opět žalobce poukázal na dříve uváděné argumenty, navrhl důkaz provedením podkladů, z nichž je zřejmá současná situace v zemi původu.

Při jednání soudu dne 14. 1. 2013 zástupkyně žalobce zdůraznila, že žalobci hrozilo v zemi původu pronásledování z důvodu uzavřeného manželství s osobou arménské národnosti, pokud by nebyla však shledána v tomto případě azylově relevantní intenzita u žalobce, zcela jistě by mu náležel azyl dle § 13 zákona o azylu, když je manželem osoby, které z tohoto důvodu azyl jistě náležel. Toto pronásledování hrozí rodině i nadále, o tomto svědčí zprávy o napjaté situaci v zemi původu a obavy žalobců jsou tak důvodné. Žalobce žije s rodinou již 22 let mimo svoji vlast, jejich rodinný život v Rusku realizován být nemohl. Rodinný život přitom rodina nemůže realizovat nejen v Rusku, nemůže ho realizovat ani v Arménii, ani v Ázerbájdžánu a žalobce považuje za potřebné zkoumat případné porušení čl. 8 Úmluvy, neboť by se mohlo jednat o porušení mezinárodních závazků ze strany ČR. Existuje i nadále přiměřená pravděpodobnost, že by měla rodina v zemi důvodné obavy z pronásledování, ať již prováděného fyzickým násilím, či psychickými opatřeními, takové záležitosti nejsou v dnešním Ázerbájdžánu ojedinělou záležitostí. Osoby, které pobývají delší dobu v zahraničí a nemají doklady, mají s případným návratem velký problém, takový návrat lze označit za náročný až nemožný. V tomto směru jistě porušil správní orgán § 3 správního řádu, když dosud nezjistil dostatečně skutkový stav. Když žalobce vstoupil do ČR a stal se žadatelem o azyl, bylo mu řečeno, že v tomto režimu se nemůže obrátit na velvyslanectví, jinak by se jistě snažil doklady zajistit. Kontaktování zastupitelského úřadu země původu by mohlo být i důvodem případného odmítnutí azylu, z tohoto důvodu nechtěl úřad kontaktovat. Ani kdyby ovšem rodina doklady měla, toto by nemohlo vyřešit její obavy z pronásledování ze strany soukromých osob, neboť státní orgány by nebyly schopny či ochotny poskytnout řádnou ochranu. Když žalobce s manželkou opouštěli Ázerbájdžán, měli ruské pasy, nyní by ovšem museli mít ázerbájdžánské. Zástupkyně žalobce poukázala na to, že žalobce splňuje podmínky ust. § 12 b), § 13 i § 14 zákona o azylu. Pověřená pracovnice žalovaného uvedla, že nezná žádné vážné důvody, které by žalobci bránily obrátit se na příslušné orgány a získat potřebné doklady. Řízení ve věci žalobce bylo řádně doplněno, správní orgán se zabýval jak věcí žalobce, tak i celé rodiny, žalovaný je přesvědčen, že mu nelze vytknout nic ani z pohledu procesního, s plným odkazem na správné odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný navrhuje zamítnutí žaloby, náhradu nákladů řízení neúčtuje.

V průběhu citovaného jednání byly provedeny důkazy, které byly soudu předloženy a přetlumočeny z anglického do českého jazyka, jedná se o podklad Rádía Svobodná Evropa z 20. 7. 2012, pojednávající o volbách v Náhorním Karabachu, kde od r. 1994 trvá křehké příměří, dále Zprávy BBC Evropa z 19. 7. 2012, pojednávající o volbách s tím, že šéfka EU pro zahraniční záležitosti Catherine Ashton mj. uvedla, že mezi oběma zeměmi v posledních měsících stoupá napětí a obě země závodí v ozbrojování a investicích do složitějších zbraní. Další podklad pak z BBC 1. 8. 2012 připomíná události před 20 lety z války mezi Ázerbájdžánem a Arménií, kdy se v Baku konalo k tomuto výročí shromáždění desítek tisíc lidí, ještě před uzavřením příměří byl milion lidí nucen opustit své domovy, oblast je dnes v arménských rukou, ázerbájdžánským civilistům nebylo dovoleno se vrátit, s touto

humanitární krizí dodnes Ázerbájdžán bojuje. Obě strany se vyzbrojují, častují se nepřátelskou rétorikou, dochází k přestřelkám na obou stranách fronty. Mírová jednání, zprostředkovaná Ruskem, Francií a USA se zastavila. Jako poslední je pak materiál Evropské komise proti rasismu a netoleranci ECRi z 23. 3. 2011, pojednávající o obtížnosti získání dokumentů, riziku každodenní diskriminace osob arménského původu, které, pokud si nepožádaly o ázerbájdžánské doklady totožnosti po zrušení sovětských pasů, mají dnes problémy s jejich získáním. Toto způsobuje i obtíže při přístupu k sociálním právům, situace arménských osob je složitá. Zpráva pojednává o rozporuplném uvádění počtu Arménů, žijících na ázerbájdžánském území, jejich počet v Náhorním Karabachu je asi 120 000, na ostatním území se k tomuto hlásí jen asi 700 osob.

V žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobce uvedl, že je státním občanem Ázerbájdžánu, téže národnosti, ženatý, spolu s ním žádá i manželka a dcera. V posledních letech žila rodina v Rusku, ve Stavropolu, cestovní doklad mu byl sebrán v prosinci 1991 ázerbájdžánskými celníky. Je islámského vyznání, nikdy nebyl politicky organizován, pracoval jako automechanik a instalatér. Po vzniku konfliktu v r. 1988 mezi Ázerbájdžánem a Arménií začaly problémy, manželka má arménskou národnost a kvůli tomu byl Ázerbájdžánci, vracejícími se z Arménie, slovně napadán, několikrát jim rozbili okna. Měl strach o svoji manželku, v r. 1991 proto odcestovali do Ruska. Tam zpočátku žili klidně, ale po r. 1993 začaly problémy, stále je kontrolovali ruští policisté, protože neměli doklady, museli je uplácet. Poslední tři roky byly tyto kontroly časté, raději vůbec nevycházeli ven. Žalobce měl strach, že manželku pošlou do Arménie a jeho do Ázerbájdžánu, proto se rozhodli odjet do ČR. Do Prahy přiletěli v srpnu 2007 s převaděčem, který měl pro ně doklady, zde by chtěli žít a pracovat. V rámci pohovoru v září 2007 žalobce uvedl, že před opuštěním vlasti v r. 1991 žil v Baku v pronajatém bytě, dcera se jim narodila již v Rusku. Rodiče manželky již dříve odjeli do Ruska, manželé pak u nich žili zhruba 16 let ve Stavropolu. Žalobce uvedl, že se přes souseda Žida Jefima seznámil s Volodou, který jim sehnal pasy a přivezl je do ČR, doklady jim ale sebral, jakmile vyjeli z pražského letiště, myslí, že se jednalo o ruské pasy, ale byly asi falešné, byly tam poněkud jiné údaje. Opakovaně psal do Baku, ale nedostali nikdy ani odpověď, dcera nemá doklady vůbec žádné. Sice při vstupu uvedl, že je podnikatel, tak, jak mu Volod'a poradil, ale je běženeček, na podnikání nemá žádné peníze. Na ženu jako na Arménku v Ázerbájdžánu útočili, sprostě jí nadávali, došlo i na fyzické strkanice, jednou ji i udeřili, jediná možnost byla odjet. Všichni Ázerbájdžánci, kteří utekli z Karabachu, přišli do Baku a začali odtud vyhánět Armény. Matka manželky byla Ázerbájdžánka, otec Armén, po něm zdělila manželka národnost, měla i příjmení A. V lednu nebo únoru 1991 odešla žena z práce na vlastní žádost, nechtěli se s ní v práci bavit. Sám žalobce začal mít ale problémy až v Rusku, během války v Čečensku si jich začali všímat. Žalobce má rodný a oddací list, ostatní doklady jim sebrali při hraniční kontrole, psal do Baku, navázal kontakt i s místní enklávou v Stavropolu, ale nic se nestalo, po r. 1994 si již nedovolil jet do Moskvy na velvyslanectví, osoby kavkazské národnosti byly intenzivně kontrolovány, byl by jistě vrácen. Při kontrolách musel dát úplatek, jinak to nešlo. Bojí se, že v případě návratu by ženu a dceru poslali do Arménie.

V průběhu pohovoru dne 10. 11. 2010 žalobce uvedl, že dcera nedostala v Rusku rodný list, nedostali vůbec žádné doklady, po vypuknutí čečenské války začalo v Rusku pronásledování všech, kdo vypadal jako z Kavkazu, pokud byl člověk

z Ázerbájdžánu, poslali ho zpět, vždycky přišel okrskář a museli platit. Rodiče manželky měli doklady v pořádku a pomáhali jim, měli trvalý pobyt, propisku, koupili si dům a chodili do práce. V r. 1990 byl otevřený koridor, rodiče odjeli, on ženu uklidňoval, že se nic nestane, jenže pak se začali vracet uprchlíci, hledali prázdné byty a domy. Manželka chtěla taky odjet, ale on slíbil, že se o ni postará, v únoru 1991 se vzali a žena byla doma. Jednou volala, že se někdo snaží vylomit dveře u bytu, ale okrskář jim řekl, že pomoci nemůže, ať odjedou. Na hranicích se popral s pohraničníky, nechal jim pasy a naskočil do vlaku. Popsal též, jak jim chtěli v Baku zabrat byt, nezajímalo je, čím je, jenom to, že žena je Arménka. Advokáta nepotřeboval, k čemu, takových lidí bylo moc, je rád, že odjeli. Ti běženci byli všude. K dotazu správního orgánu, zda ví, že manželka uvedla, že měla ázerbájdžánský pas na nové příjmení uvedl žalobce, že to není možné, neboť dle jejího pasu pohraničníci poznali dle příjmení A., že je Arménka. V Rusku pracoval jako instalatér, mohl platit policistům, ale nároky se stále zvyšovaly. Zákazníci si kupovali materiál, pracoval už s plastovými trubkami, práce bylo dost. Jenže nemohli žít jako lidé, nemohli nikam chodit, poslední tři roky se bál vyjít z domu. Dříve měli všichni jeden svazový pas, pak se vydávaly ázerbájdžánské, ale on neměl žádný a na tom uvízl. V r. 1993 – 4 se obracel na organizace pro uprchlíky, ale nepomohly. K lékaři nechodili, koupili si léky, vážněji nestonali, pouze žena v nemocnici porodila dceru, toto zaplatili. Manželka dohodla účast dcery ve škole, vysvědčení nedostávala, ale učila se dobře. Volá si s tetami, vrátit se do Ázerbájdžánu jako Armén není možné, nepustí přes hranice ani známé arménské umělce, nedávno byly demonstrace, protože přijel nějaký známý arménský politik a vše musela uklidňovat policie. Věc dcery se má tak, že kdyby se narodila v Ázerbájdžánu, snad by se daly její listiny vyřídit, ale ona se narodila v Rusku, v tom je problém, Rusko rodinu nepřijme a návrat do Ázerbájdžánu je nemyslitelný. Žalobce shání práci, ptal se již všude kolem, ale nemá pas, nemohou ho zaměstnat. Jeho návrat by snad byl i možný, ale pro manželku tragický, bojí se, že pokud by on odjel do vlasti vyřídit potřebné věci, již by ho nepustili ven, mohli by ho zavřít.

Po zrušení rozsudku krajského soudu žalobce zaslal dne 16. 5. 2014 soudu přípis – Vyjádření Amnesty International k situaci lidských práv v Ázerbájdžánu a Ruské federaci, připomínající historické antipatie mezi Ázerbájdžánci a Armény, vyostřené protiarménskými pogromy v Ázerbájdžánu a konfliktem v Náhorním Karabachu na přelomu 80. a 90. let 20. století a vyhnáním desítek tisíc Ázerbájdžánců z Náhorního Karabachu. Na tomto podkladě je postavení Arménů v Ázerbájdžánu velmi obtížné. Jsou vystaveni nejen diskriminaci ze strany místních úřadů a většinové ázerbájdžánské společnosti, ale jsou i terčem útoků vyplývajících z frustrace mnoha ázerbájdžánských vyhnanců z Karabachu, kteří jsou sami v Ázerbájdžánu diskriminováni a čelí celé řadě obtížných sociálních a politických problémů. Situace je pak umocněna tím, že Ázerbájdžán zdaleka nedosahuje standardů právního státu západního typu a představuje zemi s autoritářským režimem, charakterizovanou manipulací voleb, represemi disidentů a nezávislých novinářů, omezováním svobody projevu a shromažďování a existencí politických vězňů. V tomto politickém kontextu omezujícím vymahatelnost práva nemají občané žádnou možnost jakkoliv se účinně bránit proti útokům na vlastní integritu jak ze strany státu, tak druhých občanů (např. rasově motivovaným útokům). Podepsaný Doc. PhDr. Lubor Kysučan, Ph.D., jako dobrovolný koordinátor pro záležitosti uprchlíků AI ČR v tomto směru odkazuje jednak na přiloženou zprávu AI, týkající se situace lidských práv v Ázerbájdžánu a Rusku, jednak na svoji vlastní zkušenost,

získanou jako člen pozorovatelské mise OBSE a Institutu pro demokracii ve východní Evropě, v jejímž rámci v r. 2003 působil v zemi jako pozorovatel prezidentských voleb. Podobně pak nebyla situace pro rodinu žalobkyně příznivá ani v Ruské federaci, kde žila po útěku z Ázerbájdžánu, když s ohledem na tamní situaci uprchlíků a etnických menšin existuje u nich strach z násilné deportace.

Při jednání soudu dne 19. 5. 2014 manželka žalobce uvedla, že problém v zemi původu má zejména ona, manžel je nemocný, ale jsou rodina a tvoří spolu celek, tedy, má-li problém ona, má ho i manžel, nechtějí se rozloučit.

Soud provedl ve věci navrhovaný důkaz vyjádřením MZV ČR. Dne 15. 10. 2014 Odbor lidských práv a transformační politiky MZV ČR sdělil, že hodnocení vztahu obou zemí a situace Arménů v Ázerbájdžánu obdržel ze zastupitelského úřadu ČR v zemi. Vztahy obou zemí jsou s ohledem na konflikt v Náhorním Karabachu možné definovat jako válečný stav. Po podepsání dohody o příměří v květnu 1994 již sice nedochází k masivnějším bojovým operacím, ozbrojené potyčky či ostřelování území jsou však na denním pořádku. K posledním větším bojovým akcím došlo na konci července a začátku srpna 2014, ozbrojená konfrontace ustala po zprostředkovací misi ruského prezidenta Putina, díky níž se prezidenti zemí sešli 10. srpna u jednacího stolu. Situace na arménsko-ázerbájdžánském pomezí však zůstává nestabilní a vyžaduje si pravidelné oběti na životech a zraněné mezi vojáky i civilisty, stejně jako škody na majetku. Před konfliktem v Náhorním Karabachu žilo v Ázerbájdžánu na čtyři sta tisíc Arménů, dramatické události však vyústily v jejich exodus (stejně tak jako Ázerbájdžánců z Arménie) a arménskou okupaci Náhorního Karabachu a sedmi sousedních okresů. Stav války, který je v Ázerbájdžánu v projevech oficiálních představitelů i v médiích více než patrný, vede k velmi ostražitému až nepřátelskému postoji ke všemu arménskému a ke snaze vše arménské ze života ázerbájdžánské společnosti odstranit (zde pro ilustraci – řada historických budov v Baku „ztratila“ své architekty a donátory, některé budovy byly cíleně zničeny). V současné době na území Ázerbájdžánu žije maximálně několik tisíc osob arménské národnosti, a to v podstatě jen ve smíšených manželstvích. Podle informací lze tvrdit, že se jedná v naprosté většině o manželství mezi Arménkou a Ázerbájdžáncem, který je většinou schopen před případnými problémy manželku ochránit. Jde však o manželství, uzavřená před vypuknutím konfliktu. Starší a stará generace však postupně vymírá a uzavírání nových manželství mezi občany arménské a ázerbájdžánské národnosti, stejně jako jakýkoliv příchod Arménů do země, nepřichází v úvahu. Osoba arménské národnosti, která se ke svému původu přihlásí, by nemohla zastávat funkci ve státním aparátu, nebo vykonávat učitelské povolání. Problém byl tak řešen i změnou jména a příjmení na ázerbájdžánská. Fakt, že osoby arménského či smíšeného původu mohou ve svém každodenním životě čelit diskriminaci kvůli svému původu, zmiňuje také zpráva Evropské komise proti rasismu a intoleranci z března 2011 (Council of Europe – European Commission against Racism and Intolerance, ECRI Report on Azerbaijan, fourth monitoring cycle). V posledních několika měsících ázerbájdžánský režim zahájil bezprecedentní vlnu represí proti zástupcům občanské společnosti a obhájčům lidských práv, z nichž někteří se aktivně účastnili společných projektů s arménskými nevládními organizacemi, konaných v Arménii či jiných zemích (účast arménských zástupců občanské společnosti na akcích, konaných v Ázerbájdžánu, není dlouhodobě možná). Projekty a konference probíhaly s cílem posílit veřejnou diplomacii a občanskou společnost a usilovaly o mírové řešení konfliktu v Náhorním

Karabachu. Tyto osoby byly na základě vykonstruovaných důkazů obviněny z vlastizrady, špionáže pro Arménii a dalších kriminálních činů a reálně jim hrozí vysoké tresty odnětí svobody až doživotí (jedná se např. o novináře R. M., L. Y., ředitelku Institutu pro mír a demokracii a držitelku nejvyššího francouzského státního vyznamenání rytíř Řádu čestné legie a jejího manžela A. Y.).

Posléze soud jednal ve věci dne 12. 1. 2015. Zástupce žalobce poukázal na prokázanou diskriminaci občanů arménského původu v zemi původu, situaci blízkou válečnému stavu a navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení. Na náhradě nákladů řízení žalobce účtoval jízdné za dvě cesty z Prahy k jednání soudu a zpět, když jedna cesta autobusem stojí 196,- Kč. Pověřená pracovnice žalovaného poukázala na to, že z provedeného důkazu vyjádřením MZV plyne popis určitého jednání vůči občanům arménské národnosti zejména ve vztazích mezi soukromými osobami, nikoliv ze strany státních institucí. Žalobce prakticky žádné problémy v zemi původu neměl, tyto se týkaly manželky, která je po otci Arménka, ale po matce Ázerbájdžánka. Podklady Doc. Kysučana žalovaný odmítá, on není oprávněnou osobou. Žalovaný navrhuje zamítnutí žaloby, náklady řízení nežádá.

Soud přezkoumal v novém řízení napadené výroky rozhodnutí v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – s.ř.s.), vyšel ze skutkového a právního stavu výše zjištěného (§ 77 odst. 2 s.ř.s.) a dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného ruší a věc správnímu orgánu vrací k dalšímu řízení.

Zákon o azylu upravuje v ust. § 12 důvody udělení azylu tak, že azyl se udělí cizinci, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec

- a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

V ust. § 13 zákona o azylu je upraven azyl za účelem sloučení rodiny, který lze udělit rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14 v případě hodném zvláštního zřetele, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12. Humanitární azyl upravuje ust. § 14, který lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit, jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany není zjištěn důvod pro její udělení podle § 12 zákona o azylu.

Zákon o azylu dále v ust. § 14 a) upravuje důvody udělení doplňkové ochrany, která se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odst. 2) a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Přitom za vážnou újmu se podle odst. 2 považuje

- a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
- b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
- c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
- d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

V ust. § 14 b) cit. zákona je upravena doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny, v odst. 1 je uvedeno, že rodinnému příslušníkovi osoby požívající doplňkové ochrany se v případě hodném zvláštního zřetele udělí doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro její udělení. Přitom dle odst. 2 se pro tyto účely rozumí rodinným příslušníkem

- a) manžel či partner osoby požívající doplňkové ochrany,
- b) svobodné dítě osoby požívající doplňkové ochrany, které je mladší 18 let,
- c) rodič osoby požívající doplňkové ochrany, která je mladší 18 let, nebo
- d) zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu podle § 2 odst. 11

Předpokladem udělení doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny manželu osoby požívající doplňkové ochrany je trvání manželství (partnerství) před udělením doplňkové ochrany cizinci, v případě polygamního manželství, má-li již tato osoba požívající doplňkové ochrany manžela žijícího s ním na území České republiky, nelze udělit doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny další osobě, která je podle právního řádu jiného státu manželem osoby požívající doplňkové ochrany.

Soud po pečlivém zvážení a projednání věci žalobce poukazuje na situaci v zemi původu žalobce, kterou popsal mj. i ve věci manželky žalobce, paní A. M. Z podkladů, které soud výše uvádí, je patrné, že dosavadní pohled hodnocení věci správním orgánem nemůže obstát. Z napadeného rozhodnutí je patrné, že správní orgán neshledal žádné důvody pro to, aby žalobci udělil mezinárodní ochranu v souvislosti s ust. § 12 písm. a) cit. zákona, s tímto závěrem soud souhlasí a konstatuje, že žalobce se nikdy nezmínil, že by byl jakkoliv on či příslušníci rodiny politicky činní či aktivní a ani žalobní body azyl z důvodu pronásledování za uplatňování politických práv a svobod neatakují. Je tak, dle přesvědčení soudu, napevno v dané věci postaveno, že podmínky tohoto ustanovení naplněny ve věci nejsou. Zcela jinak je tomu však u podmínek ust. § 12 písm. b) zákona o azylu. Jak soud uvádí v rozhodnutí ve věci manželky žalobce, podmínky v zemi původu v době, kdy ji rodina opouštěla, byly takové, že znamenaly prakticky exodus etnických Arménů ze země, k tomu je potřebné vidět, že obdobně se vyvíjela situace i v Arménii, pokud se týče etnických Ázerbájdžánců. Vzhledem k tomu tak smíšené manželství prakticky nemělo možnost usídlení ani v jedné ze zemí. Správní orgán se s tímto problémem vypořádal tak, že se v případě manželů jednalo o ataky soukromých osob, v období zjištěných emocí, a to pouze prakticky na str. 5 svého rozhodnutí, neboť v dalším pak již žalovaný popisuje současnou situaci v zemi původu, kterou ovšem též nezhodnotil dostatečným způsobem, protože uvedl, že situace je sice napjatá, ale případná hrozící diskriminace není tak silná, aby mohla být považována za pronásledování. Žalovaný uvádí, že v jednotlivých případech může kumulativní efekt až k pronásledování vést, ovšem v případě manželů se jedná pouze o situaci, kdy manželka žalobce odvozuje svůj arménský původ od jednoho

z rodičů, přitom ze zpráv plyne, že odpovědnost za vyvolávání nevraživosti vůči Arménům nesou média tím, že je vykreslují jako nepřátele, obecně pak lze konstatovat, že došlo k určitému zlepšení situace, Arméni, žijící v zemi původu, mají vytvořeny většinou podmínky pro normální život. Dále pak popisuje správní orgán existenci smíšených manželství a jejich podmínky, a to i z pohledu místních, kdy nepřijatelným místem je pro život uvedených osob prostředí Náhorního Karabachu a sedmi přilehlých okresů. Žalovaný konečně uzavřel, že žalobce si minimálně sám mohl vyřídit potřebné doklady v zemi původu a tím usnadnit pobyt rodiny na území Ruské federace. Snahu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany žalovaný považuje za snahu o legalizaci zdejšího pobytu. Soud znovu přezkoumal žalobní námitky žalobce a dospěl k závěru, že jsou důvodné z pohledu tvrzení žalobce v tom směru, že žalovaný se dostatečně nevypořádal s jím uváděnými obavami z pronásledování v zemi původu z důvodu národnosti manželky žalobce, které vedly manžele k opuštění země původu. Manželka žalobce uvedla v průběhu jednání soudu, že její národnost se odvíjí od národnosti otce, je tedy národnosti arménské a nemůže s tímto faktem nic dělat. Je tak úkolem správního orgánu postavit tuto skutečnost napevno a nadále se vypořádat s tvrzením žalobců v tom smyslu, že národnost manželky je či není arménská a s tímto faktem pak jednoznačně argumentovat. Poté je potřebné hodnotit, že v zemi původu v době přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století žalobci pobývali v situaci, kdy zažívali „toliko ústrky soukromých osob“, které znamenaly ovšem praktické vyústění celkové velmi nepříznivé, nepřátelské a závažné obecné situace v zemi, která znamenala skutečný exodus jedné národnosti ze země, spojené s velkou nevraživostí etnických Ázerbájdžánců, kteří se na základě obdobné situace v Arménii vraceli zpět do Ázerbájdžánu, tedy jednalo se o celkovou nepřátelskou situaci, potencovanou popsány jevy. Žalobcem namítané pronásledování na kumulativním základě je tak potřebné vyargumentovat v tom smyslu, zda v jeho (jejich) konkrétním případě popsané fyzické útoky na žalobkyni (manželku žalobce) a psychický nátlak, tedy konkrétní formy negativních reakcí a jednání byly takové intenzity, aby je v atmosféře nepřátelského stavu v zemi – listopad 1988 vyhlášení mimořádného stavu a zákazu nočního vycházení v Baku, Nachičevanu a Kirovabadu, počátek útěku obyvatel opačné národnosti z obou republik, leden 1990 – pogromy proti Arménům v Baku, útěk Arménů do Turkmenie a Moskvy, bylo možné považovat za opatření působící psychický nátlak ve smyslu ust. § 2 odst. 8 zákona o azylu, a to z důvodu národnosti manželky žalobce ve výše uvedené souvislosti. Na tento problém, je, dle přesvědčení soudu, nutné pohlížet zasazením do celkového kontextu situace v zemi původu, kdy dosud správní orgán tuto situaci nijak nevyhodnotil z pohledu úlohy státních institucí a státu vůbec, který, kdyby jednal tak, aby se etničtí Arméni nemuseli důvodně obávat, jistě by k masovému odchodu Arménů ze země nedošlo. Podklady popisují, že po tomto odchodu Arménů z Ázerbájdžánu je v současné situaci v zemi několik stovek obyvatel, kteří se k této národnosti hlásí, a zkušenost, že by se vystěhovavší se občané v dlouhém mezidobí navrátili, není žádná. Je tak velmi problematická jakákoliv argumentace v tom směru, že Arméni mají v zemi původu možnost vést normální život, až na určitou diskriminaci, azylově nerelevantní, neboť zda se dá takto hovořit i o občanech, kteří více jak dvacet let pobývají mimo Ázerbájdžán, zřejmě lze soudit pouze s určitou pravděpodobností, reálná zkušenost zcela chybí. K výše uvedenému soud odkazuje na právo Evropské unie, konkrétně odkaz na čl. 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, považující za pronásledování jednání, které je souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, dostatečně závažného pro to, aby postihlo jednotlivce způsobem podobným písm. a) tohoto ustanovení,

kteřé za pronásledování považuje jednání, které je svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit. Soud je přesvědčen, že v konkrétním případě nelze tlaky a ústrky jednotlivců oddělit při uvedeném potřebném hodnocení situace od reálné celospolečenské situace v zemi původu, která byla natolik vůči etnickým Arménům nepřátelská, že znamenala jejich hromadný exodus ze země.

V dalším pak žalobce namítal, že považuje za nedostatečné zhodnocení podmínek pro případné udělení humanitárního azylu. Soud, po přehodnocení situace na základě nových důkazů pak uvádí, že na str. 9 svého rozhodnutí žalovaný k této problematice uvedl, že posoudil osobní, rodinnou, ekonomickou a sociální situaci žalobce, přihlédl i k jeho věku a zdravotnímu stavu a podmínky ust. § 14 zákona o azylu neshledal. Soud si je vědom skutečnosti, že úvaha o existenci podmínek pro udělení humanitárního azylu je plně v kompetenci správního orgánu, nicméně za současné situace považuje za potřebné, aby se správní orgán vyjádřil i k situaci žalobce co do důvodů hodných zvláštního zřetele v souvislosti se všemi výše uvedenými skutečnostmi, týkajícími se situace v zemi původu žalobce a jeho situace konkrétní. Soud považuje za prokázané, že situace v zemi původu se nezlepšila, v otázce problému národnostního charakteru zcela jistě ne, důkaz MZV ČR situaci přibližuje k válečnému stavu. Dlouhodobý pobyt žalobce mimo zem původu a soudem popsane okolnosti tamní situace dříve i aktuálně by mohly, dle přesvědčení soudu, znamenat potřebu širší úvahy žalovaného v tomto směru.

Pokud pak námitky žalobce směřovaly k nemožnosti bezpečného návratu manželů do země původu, soud nemůže přehlédnout, že rozhodnutí žalovaného na str. 10 argumentuje opětovně tím, že manželka žalobce není etnickou Arménkou a v podkladech popsany problém případného nemožného návratu, včetně problému při vstupu na území země původu se jí tak prakticky nemůže ani týkat. V tomto směru soud uložil žalovanému, aby otázku národnosti manželky žalobce vyprecizoval, teprve poté bude žalovaný schopen odpovědět na to, zda za výše zjištěné a popsane situace, o zcela aktuálním stavu válečného napětí mezi Ázerbájdžánem a Arménií právě z důvodu národnostního charakteru, lze vyloučit důvodné obavy z hrozby ponižujícího zacházení ve smyslu ust. § 14a) odst. 2 zákona o azylu pro případ návratu do vlasti u žalobce, ale i jeho manželky. Přitom je potřebné vzít v úvahu i to, že aktuální podklady již nepopisují problémy pouze z pohledu části území země původu, tedy oblasti Náhorního Karabachu a přilehlých okresů, ale popisují vážné problémy i v Baku a uvádí se, že jakýkoliv příchod Arménů do země nepřichází v úvahu. Stav války je patrný v projevech oficiálních představitelů i médií a vede ke snaze vše arménské ze života ázerbájdžánské společnosti odstranit. Ze zpráv plyne jednoznačně, že z návratu osob smíšeného manželství do Ázerbájdžánu není žádná oficiální seriózní zkušenost, je potřebné tak velmi zodpovědně hodnotit všechny skutečnosti, které mohou znamenat bezproblémový návrat i skutečnosti, které takovou možnost vyvracejí.

Soud tedy, jak uvádí výše jednotlivé skutečnosti, dospěl po opětovném přezkoumání věci k závěru, že v dosavadním řízení správní orgán nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonů s požadavky ust. § 2; nebyly tak splněny podmínky ust. § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, z uvedeného důvodu proto soud přistoupil ke zrušení

rozhodnutí žalovaného (§ 78 odst. 1 s.ř.s.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Výrok o náhradě nákladů řízení soud odůvodňuje ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., když ve věci úspěšný žalobce žádal nahradit náklady jízdného k jednání soudu a zpět do Prahy, tedy místa svého současného pobytu. Za dvě cesty autobusem (1 cesta = 196,- Kč) činí náhradu jízdného částka 392,- Kč. Náhradu nákladů právního zastoupení žalobce řešil soud samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Hradci Králové dne 12. ledna 2015

JUDr. Jana Kábrtová, v.r.
samosoudkyně